DOI: https://doi.org/10.37547/supsci-ojp-05-03-75 Pages: 655-661

Oriental Journal of Philology

ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY

journal homepage:
http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about

USING THE AUDITORY METHOD IN ARABIC LANGUAGE LEARNING

Bunyod Khalimbaev
Lecturer
Department of Oriental Languages
"Oriental" University
Email: bunyodx@gmail.com
Uzbekistan, Tashkent

ABOUT ARTICLE

Key words: listening method, Arabic language, language learning, listening comprehension, pronunciation, language environment, modern teaching methods.

Received: 06.03.25
Accepted: 08.03.25
Published: 10.03.25

Abstract: The listening method plays a crucial role in mastering the Arabic language, as it allows learners to deeply immerse themselves in the natural rhythm and structure of the language. This approach enhances comprehension, pronunciation, and vocabulary acquisition while also fostering a deeper understanding of Arabic culture. This article examines the significance of the listening method, effective materials and strategies for its implementation, and its advantages in modern Arabic language education. Studies indicate that integrating the listening method with modern technologies and interactive exercises significantly boosts learners' skills and engagement.

ARAB TILINI O‘RGANISHDA ESHITISH USULIDAN FOYDALANISH

Bunyod Halimbayev
O‘qituvchi
Sharq tillari kafedrasi
“Oriental”Universiteti
Email: bunyodx@gmail.com
O’zbekiston, Toshkent

MAQOLA HAQIDA

Kalit so’zlar: eshitish usuli, arab tili, til o‘rganish, eshitish tushunchasi, talaffuz, til muhiti, zamonaviy o‘qitish usullari.

Annotatsiya: Eshitish usuli arab tilini o‘zlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u o‘rganuvchilarga tilning tabiiy ritmi va tuzilmasiga chuqur sho‘ng‘ish imkonini

beradi. Bu yondashuv tushunish, talaffuz va so‘z boyligini oshirishga yordam beradi, shu bilan birga arab madaniyatini chuqurroq tushunishni rag‘batlantiradi. Mazkur maqolada eshitish usulining ahamiyati, uni amalga oshirish uchun samarali materiallar va strategiyalar, shuningdek, uning zamonaviy arab tili ta’limidagi afzalliklari tahlil qilinadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, eshitish usulini zamonaviy texnologiyalar va interaktiv mashqlar bilan integratsiya qilish o‘rganuvchilarning malakasini va qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА АУДИРОВАНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ АРАБСКОГО ЯЗЫКА

Бунёд Халимбаев
Преподаватель
Кафедра восточных языков
Университет "Oriental"
Email: bunyodx@gmail.com
Узбекистан, Ташкент

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: метод прослушивания, арабский язык, изучение языков, понимание на слух, произношение, языковая среда, современные методы обучения.

Аннотация: Метод прослушивания играет важную роль в освоении арабского языка, так как позволяет учащимся глубоко погрузиться в естественный ритм и структуру языка. Этот подход улучшает понимание, произношение и обогащает словарный запас, а также способствует более глубокому пониманию арабской культуры. В данной статье рассматривается значимость метода прослушивания, эффективные материалы и стратегии его реализации, а также его преимущества в современном обучении арабскому языку. Исследования показывают, что интеграция метода прослушивания с современными технологиями и интерактивными упражнениями значительно повышает навыки и заинтересованность учащихся.

Kirish. Har qanday tilni o‘rganish jarayonida eshitish ravonlik va tushunishni rivojlantirishning asosiy ustuni hisoblanadi. Boy lingvistik va madaniy merosga ega bo‘lgan arab tilini o‘rganishda o‘rganuvchilar uning o‘ziga xos fonetik va sintaktik xususiyatlarini chuqur o‘rganishlari kerak. Eshitish usuli buning samarali vositasi bo‘lib, u o‘rganuvchilarga haqiqiy tilni eshitish orqali tajriba orttirish va ularning malakasini oshirishga yordam beradi.

1. Eshitish usulining ahamiyati

Eshitish usuli arab tilini o‘rganishda quyidagi sabablarga ko‘ra muhimdir:

Nutqni tushunish

Arab tilidagi nutqni muntazam eshitish o‘rganuvchilarga ona tilida gapiruvchilarning talaffuzi, intonatsiyasi va tezligini tushunishga yordam beradi.

Masalan:

- السلام عليكم ورحمة الله وبركاته (Assalamu alaykum wa rahmatullahi wa barakatuh) – Arabcha salomlashuvning to‘liq shakli.
- كيف حالك؟ (Kayfa haluka/haluki?) – “Qalaysiz?”
- O‘rganuvchilar ushbu iboralarni ona tilida gapiruvchilardan eshitib, intonatsiyani tushunishlari va o‘zlashitirishlari mumkin.

Lug‘at boyligini oshirish

Eshitish orqali o‘rganuvchilar yangi so‘z va iboralarni kontekstda o‘zlashtiradilar, bu esa tabiiy til o‘rganishni osonlashtiradi. Masalan,

- كتاب (Kitab) – “Kitob”.
- مدرسة (Madrasah) – “Maktab”.
- Misol uchun, quyidagi gapni eshitish orqali o‘rganuvchilar yangi so‘zlarni o‘rganadi:
- أنا أذهب إلى المدرسة كل صباح (Ana adhhab ila al-madrasah kul sabah) – “Men har kuni ertalab maktabga boraman.”

Talaffuzni yaxshilash

Ona tilida gapiruvchilarni eshitish orqali o‘rganuvchilar to‘g‘ri talaffuzni takrorlaydilar va xatolarni kamaytiradilar. Masalan,

- قمر (Qamar) – “Oy” va قلب (Qalb) – “Yurak” so‘zlarini to‘g‘ri talaffuz qilishda “qaf” tovushining chiqishi o‘rganiladi.
- Qur’on o‘qishdan o‘rganish: إيـاك نعبـد وإيـاك نسـتعين (Iyyaka na’budu wa iyyaka nasta’een) – “Faqat Senga ibodat qilamiz va faqat Sendan yordam so‘raymiz” (Al-Fotiha surasi).

Madaniyat bilan tanishuv

Autentik audio materiallar, masalan, qo‘shiqlar va ma’ruzalar, arab madaniyati va an’analari haqida ma’lumot beradi. Masalan,

- Qo‘shiqlar: طلع البدر علينا (Tala’ al-badru ‘alayna) – Bu qadimgi arab qo‘shig‘i Madinaga hijrat qilgan paytda Payg‘ambarimiz(s.a.v)ni kutib olish uchun aytilgan.
- Ma’ruzalar: Arab tilidagi she’rlar va nutqlar, masalan:

قـال الشـاعر: إذا الشـعب يومـا أراد الحيـاة فلا بـد أن يسـتجيب القـدر (Qal ash-sha’ir: Idha ash-sha’bu yawman arada al-hayah fala budda an yastajeeba al-qadar) – “Agar xalq bir kun yashashni xohlasa, taqdir javob beradi” (Tunis shoiri Abul Qasim ash-Shabi).

Eshitish orqali nafaqat til, balki arab dunyosining boy madaniyati haqida ham chuqur bilim olish mumkin.

2. Eshitish uchun samarali materiallarni tanlash

Eshitish usulining samaradorligini oshirish uchun o‘rganuvchilarning malaka darajasi va qiziqishlariga mos keladigan materiallarni tanlash muhim. Samarali manbalar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Podkastlar: Arabcha podkastlar turli mavzularni qamrab oladi va turli til darajasidagi o‘rganuvchilarga turli lahjalarni eshitish imkonini beradi.
- “بودكاست ”إطلالة (Podcast “Itlala”) – Arab dunyosidagi madaniy, ijtimoiy va ilmiy mavzularni qamrab oluvchi mashhur podkast.

Misol:

- ما هي أهمية القراءة في حياتنا؟ (Ma hiya ahammiyat al-qira’ah fi hayatina?) – “O‘qish hayotimizda qanchalik muhim?”
- Audiokitoblar: Arab adabiyoti yoki hikoyalarini eshitish lug‘at va grammatik tushunchani oshiradi.
- ألف ليلة وليلة (Alf Laylah wa Laylah) – “Ming bir kecha” hikoyalari.

Misol:

- كان يا ما كان في قديم الزمان... (Kana ya ma kana fi qadim az-zaman...) – “Bir bor ekan, bir yo‘q ekan, qadim zamonda...”
- رواية "رجال في الشمس" (Riwayat “Rijal fi ash-Shams”) – “Quyosh ostidagi erkaklar” (Ghassan Kanafani).
- Filmlar va teleko‘rsatuvlar: Ular o‘rganuvchilarga hayotiy vaziyatlarda arabcha muloqotni o‘rganishda yordam beradi.
- “فيلم ”البداية (Film “Al-Bidaya”) – Hayot va jamiyat haqida mashhur arab filmi.

Misol:

- أين كنا؟ وماذا فعلنا؟ (Ayna kunna? Wa madha fa’alna?) – “Biz qayerda edik va nima qildik?”
- مسلسل "باب الحارة" (Musalasal “Bab al-Hara”) – Suriya lahjasidagi mashhur serial.

Bu materiallar nafaqat eshitish qobiliyatini rivojlantiradi, balki arab tilining boy madaniy va ma’naviy boyliklarini ham tushunishga yordam beradi.

3. Amaliyot strategiyalari

A. Takroriy eshitish

Xuddi shu audio materialni qayta-qayta eshitish o‘rganuvchilarga nozikliklarni tushunish, eshitish qobiliyatini yaxshilash va lug‘atni mustahkamlashga yordam beradi.

- النص: (Matn:)
- كان الطقس جميلاً في الصباح، وقررنا الذهاب إلى الحديقة
- (Kanat at-taqsu jamilan fi as-sabah, wa qarrarna az-zahaba ila al-hadiqa.)

“Ertalab ob-havo chiroyli edi, biz bog‘ga borishga qaror qildik”

O‘rganuvchilar ushbu matnni bir necha bor tinglab, talaffuz va intonatsiyani o‘zlashtiradilar.

B. Diktant mashqlari

O‘qituvchilar arabcha matnlarni ovoz chiqarib o‘qishlari mumkin va o‘quvchilardan ularni yozib olishni so‘rashadi. Bu mashq eshitish va yozish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

O‘qituvchi quyidagilarni ovoz chiqarib o‘qiydi:

ذهبتُ إلى السوق واشتريتُ تفاحاً وعنباً

(Dhahabtu ila as-suq wa ishtaraytu tuffahan wa inaban.) “Men bozorga bordim va olma bilan uzum sotib oldim”.

O‘quvchi eshitganlarini yozadi va o‘qituvchi bilan tekshiradi.

C. Dialoglarni ro‘yxatdan o‘tkazish

O‘quvchilar yozib olingan suhbatlarni tinglab, keyin ularni takrorlash yoki javob berish orqali mashq qilishadi.

- النص: (Dialog:)
- كيف حالك اليوم؟ (Kayfa haluka al-yawm?) “Bugun qalaysiz?”
- بخير، شكراً. وأنت؟ (Bikhayr, shukran. Wa anta?) “Yaxshi, rahmat. Siz-chi?”

O‘quvchi dialogni tinglaydi, so‘ng javob berishni mashq qiladi.

D. Subtitrlangan videolar

Arab tilidagi subtitrlangan videolar o‘rganuvchilarga eshitilgan so‘zlarni yozma shakli bilan bog‘lash imkonini beradi.

Misol:

- Film yoki videodan quyidagi jumlani subtitrlar orqali tinglash:

“أريد كوباً من الماء، من فضلك”

- (“Uridu kuban min al-ma’, min fadlik.”) “Iltimos, bir stakan suv olib keling”.

O‘quvchilar subtitrlardan foydalanib, eshitganlarini tushunishni va talaffuzni yaxshilashni mashq qiladilar.

4. Eshitish usulining afzalliklari

- Tabiiy tilni o‘zlashtirish: Haqiqiy nutq orqali til tuzilmalarini organik o‘zlashtirish.

- Misol:
- عندما أسمع الأخبار يومياً، أتعلم كلمات جديدة مثل "سياسة" واقتصاد

(Indama asma’ al-akhbar yawman, ata’allam kalimat jadidah mithl “siyasa” wa “iqtisad”) “Men har kuni yangiliklarni tinglab, “siyosat” va “iqtisod” kabi yangi so‘zlarni o‘rganaman”.

- Qiziqishni oshirish: Interaktiv va madaniyatga oid materiallar ta’lim jarayonini qiziqarli qiladi.
- Moslashuvchanlik: Turli o‘qish uslublari va darajalariga mos keladi.
- Har xil darajadagi materiallar va usullar.

Misol:

- Boshlang‘ich daraja:
- كيف أقول "شكراً" باللغة العربية؟
- (Kayfa aqulu “shukran” bil-lugha al-‘arabiyya?)

“Arab tilida “rahmat”ni qanday aytaman?”

- Texnologiya bilan integratsiya: Zamonaviy vositalar, masalan, mobil ilovalar va onlayn platformalar eshitish materiallaridan foydalanishni osonlashtiradi.
- Misol:
- Duolingo ilovasidagi arabcha mashqlar:
- ترجمة: البيت كبير
- Tarjama: “Al-bayt kabir.”) “Uyning hajmi katta”

5. Qiyinchiliklar va yechimlar

Eshitish usuli samarali bo‘lsa-da, o‘rganuvchilar turli lahjalarni tushunishda yoki eshitish mashqlari vaqtida diqqatni saqlashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

1. Lahjalardagi farqlar
2. Zamonaviy standart arab tilidan (MSA) boshlash.

Misol:

- ما الفرق بين "باب" و"بوابة"؟ [22 ,6]
- (Ma al-farq bayna “bab” wa “bawwaba”?) ““Eshik” va “darvoza” so‘zlari o‘rtasidagi farq nima?”

2. Diqqatni saqlash qiyinligi
3. Materiallarni turli xil va qiziqarli tanlash.

Misol:

- لنشاهد برنامجاً ممتعاً عن الطبيعة
- (Linnushahid barnamejan mumti’an an at-tabi’ah.) “Keling, tabiat haqidagi qiziqarli ko‘rsatuvni tomosha qilaylik”.

Xulosa. Eshitish usuli arab tilini o‘rganishda kuchli yondashuv bo‘lib, tushunish, talaffuz va madaniyatni tushunishni yaxshilashga yordam beradi. Mos materiallarni qo‘llab, amaliy strategiyalarni joriy etish orqali o‘rganuvchilar arab tilini o‘zlashtirishda sezilarli yutuqlarga erishishlari mumkin. Zamonaviy texnologiyalar bu usulning imkoniyatlarini kengaytiradi va uni arab tili ta’limida muhim komponentga aylantiradi. Muntazam mashq va eshitish orqali o‘rganuvchilar nafaqat ravon nutqqa erishadilar, balki tilning boy madaniy merosiga chuqurroq bog‘lanadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati:

1. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
2. Rost, M. (2016). Teaching and Researching Listening. Routledge.
3. Alrabai, F. (2016). Motivation and Language Learning in the Arab World. Springer.
4. Buck, G. (2001). Assessing Listening. Cambridge University Press.
5. Rubin, J. (1994). A Review of Second Language Listening Comprehension Research. The Modern Language Journal, 78(2), 199–221.
6. Field, J. (2008). Listening in the Language Classroom. Cambridge University Press.
7. Haywood, J. A., & Nahmad, H. M. (2005). A New Arabic Grammar of the Written Language.